

Η ΕΛΛΑΣ

ΕΝ ΤΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩ ΕΚΘΕΣΕΙ.

Θαυμασίως διαρρυθμίσασα τὴν ἐν Παρισίοις Παγκόσμιον Ἐκθεσιν ἡ Γαλλία δικαίως διαφημίζεται ἐπὶ τῷ μεγαλείῳ καὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ τοῦ ἔργου τούτου. Τὰ διάφορα ἔθνη συγκαλεσθέντα ἐκ τρίτου εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην συνάντησιν καὶ φιλικῶς ἀμιγλόμενα πρὸς τὴν φιλοξενουσαν χώραν, ἀπέδειξαν ἐν γένει ὅτι προοδευτικῶς ἐβάδισαν κατὰ τὴν τελευταίαν ἐνδεκαετῆ περίοδον, καὶ ὅτι ἀμείνων ἤδη ἀναμένουσι καὶ τὴν διὰ βραδείων προσήκουσαν ἀμοιβὴν τῶν νέων αὐτῶν ἐφευρέσεων, ἥ καὶ τῆς τελειοποιήσεως τῶν κατὰ μέρος ἀπαρχαιωθέντων τρόπων τοῦ ἐργάζεσθαι καὶ παρέχειν τὰ διάφορα τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν ὠφελίμων τεχνῶν προϊόντα. Ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ ἐπίσης πολλοὶ οἱ ἐκλεκτοί, ἐξαιρουμένων τῶν ἀσιατικῶν λαῶν καὶ τινῶν μικρῶν τῆς Εὐρώπης ἡγεμονιῶν.

Ἡ διανομὴ τῶν βραβείων τούτων φαίνεται ὀριστικῶς παραπεμθεῖσα εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐνεστῶτος μηνός, ἡ δὲ λήξις τῆς Ἐκθέσεως ὁρίσθη περὶ τὰ μέσα νοεμβρίου.

Πρὸ τῆς προθεσμίας λοιπὸν ταύτης καὶ ἐν ὧσιν ἀμυδρὰν ἑκάστος ἔχει ἐκθέτης ἰδέαν τῆς ἥς ἀπονεμηθήσεται αὐτῷ διακρίσεως ἢ τιμῆς, σπεύσωμεν καὶ ἡμεῖς ὅπως ἐξενέγκωμεν ἐλευθέρως καὶ ἀμερολήπτως κρίσιν τινὰ περὶ τῆς σχετικῆς τελειότητος τῆς ἑλληνικῆς Ἐκθέσεως, ἀρχόμενοι σήμερον τοῦ καλλιτεχνικοῦ αὐτῆς τμήματος καὶ ἐπιφυλαττόμενοι ὅπως ἰδίᾳ ἐκθέσωμεν τὰς περὶ δημοσίας ἐκπαιδεύσεως καὶ βιομηχανίας ἡμετέρας σκέψεις ἐν προσεχῇ ἡμῶν ἀλληλογραφίᾳ.

Καὶ ἐν πρώτῃς ὁμολογητέον ὅτι χαλεπὸν καὶ ἐνδοκανθὸν ἡμῖν ἐπιβάλλομεν ἔργον, ἐνῷ ἤδη πολλὰ σκαυὰ καὶ ἀνάξια περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐλέχθησαν Ἐκθέσεως, ἀλλ' οἷς καὶ πάρεργον θεωροῦμεν προσεῖναι τὸν νοῦν, σύμφηροι μᾶλλον ὄντες τῶν ἀληθῶς σπουδασάντων τὴν Ἐκθεσιν καὶ ὕψι δυναμένων ἐξενεγκεῖν κρίσιν.

Τοιαύτη δὲ ἡ πρόφασις δημοσίευσίς ἰδιαιτέρας μελέτης περὶ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν τῷ 1878 Ἐκθεσιν (*La Grèce et l'Exposition du 1878*) παρὰ τοῦ γνωστοῦ φιλλέληνος κ. μαρκησίου de Queux de St Hilaire καὶ τοῦ κ. C. Lamarte παρὰ τῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. C. Delagrave, οὐχ ἥττον νέου φιλλέληνος καὶ ἐρασιφίλου τοῖς τῶν ἑλ-

ληνικῶν γραμμάτων ἐπιμελουμένοις ἐνταῦθα μεγάλαις ἐκδόταις.

Τὸ σύγγραμμα τοῦτο, ὁμοιόμορφον ἔχον διασκευὴν πρὸς τινὰ συγγρόνως ἤδη ἐκδοθεῖσαν συλλογὴν βιβλίων, τὰ διάφορα διαγραφόντων κράτη, τὰ μετασχόντα τῆς Παγκοσμίου Ἐκθέσεως, ἐξετάζει ὑπὸ πάσας τὰς ἐπόψεις τὸ ἔθνος, ἐκθέτον συνοπτικῶς ἀλλ' ἐμπεριθῶς τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοστάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, καὶ συσπουδάζον τὴν χωρογραφίαν, τὴν στατιστικὴν, τὸ πολιτεῦμα, τὰ δημόσια καθιδρύματα, τοὺς κοινωνικοὺς, ἠθικοὺς, ἐμπορικοὺς καὶ γεωπονικοὺς πόρους, δεικνύει ἐκ τῶν ἐντυπώσεων, ἃς ἡ ἰδιαιτέρα ἐθνικὴ ἔκθεσις παρέχει τῷ θεατῇ, τὸν βαθμὸν τῆς ἀληθοῦς προόδου τῶν ὠραίων τεχνῶν, τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν λοιπῶν προϊόντων τῆς ἐπιστήμης βιομηχανίας.

Ἀριθμητικῶς, τὸ καλλιτεχνικὸν τμήμα τῆς Ἑλλάδος παρέχει περὶ τὰς 60 εἰκόνας καὶ 20 ἀγάλματα, ὧν τέσσαρα συμπλέγματα καὶ δύο μεγάλα ἀνάγλυφα· ἐκτὸς δὲ τούτων πολυάριθμα σκιαγραφήματα καὶ ἰχνογραφίας, ἔργα μαθητευόντων μετὰ ζήλου καὶ ἐπιτυχίας.

Ἡ τοῦ κ. Γύζη εἰκὼν, οἱ Νεαροὶ ἄρβραβῶνες, ἀποπνέει χάριν καὶ ἀλήθειαν τῶν ἐντοπίων ἠθέμων καὶ ἐνδυμάτων λίαν ἀκριβῶς, ἐκ δὲ τῆς ζωηροτάτης ἀρμονίας καὶ ἐνότητος τῶν προσώπων τῆς πολυμελοῦς ὁμηγύρεως ὁ θεατῆς κινεῖται ἀμέσως εἰς εὐφροσύνην. Ἰδίως δὲ θαυμάζει τὴν φυσικωτάτην διάχυσιν τοῦ ὑπὸ φαίδρον μύστακα μειδιῶντος πατρὸς τῆς ἀρραβωνιζομένης, ἥτις ἤδη καὶ πολλὴν προσποιεῖται σεμνοπρέπειαν, λαμβάνουσα τὸ παρὰ τοῦ ἱερέως ἐναλλασσόμενον δακτύλιον, πρὸς ὃ καὶ ὁ μελλόνυμφος περιπαθῶς ἀποβλέπει, ὥς εἰ διηρώτα αὐτὸ ἐμπιστευτικῶς περὶ τῆς μελλούσης αὐτοῦ εὐτυχίας.

Ὁ κ. Γύζης, ἔχων τὴν χεῖραν λίαν ἐπιτηδεῖαν καὶ εὐφρῶς διανέμων τὰς σκιάς, εἰδικὸς φαίνεται τῆς ἱστορίας ζωγράφος. Διαμένων δὲ ἐν Βαυαρίᾳ ἀπολαύει μεγάλης ὑπολήψεως, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ συγκαταλέγεται μετὰ τῶν δικεκριμένων ἐκθετῶν τῶν τῶν ἀντιπροσωπευόντων τὴν γερμανικὴν καλλιτεχνίαν ἐν τῷ Παδίῳ τοῦ Ἀρεως.

Ὁ κ. Θεόδωρος Ράλλης, μαθητεύσας ἐν Παρισίοις ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ κ. Cérôme ἐκθέτει σπουδάσματα, ἅτινα ἐνεκα τῆς σμικρότητος αὐτῶν διαφεύγουσι κατὰ πρῶτον τὴν προσοχήν, ἀλλ' ἐξετάζων τις αὐτὰ ἐπανελημμένως ἀνακαλύπτει πλείστας λεπτότητες. Αἱ ἐπιτυχέστεραι αὐτοῦ εἰκόνες εἰσὶ. Γιὺν ἡ

ἐποδυρομένη ἐνώπιον τῆς κενῆς τοῦ τέκνου αὐτῆς κοιτίδος, Ὁθωμανὲς καθαρίζουσα, καὶ Παιδίσκη ἄνθη ἀρδεύουσα.

Τὰ ἔργα τοῦ κ. Λύτρα, Τηνίου καὶ συμπολίτου τοῦ κ. Γύζη, ἀναγνωρίζονται ἐκ τοῦ λευκοφαίτου ἰδιαιτέρου αὐτῶν χρωματισμοῦ, ὅστις δίδει εἰς ἕκαστον πρόσωπον λεύκαιφόν τινα χροῖαν ἀρμόζουσαν ἐν μέρει τῇ Ὀρφανίδι καὶ τῇ ὑπὸ ἀράβων πειρατῶν ἀρπαγείσῃ Ἑλληνίδι, ἀλλὰ γενικῶς παραβιάπτουσιν τὴν ἀπαιτούμενην ζωηρότητα τῶν ἐμπαθῶν σκηνῶν, οἷον τὸ Ἐπεισόδιον τοῦ ἐμπρηστοῦ Κανάρη καὶ τὴν ὑπὸ μελομανῶν παιδαριῶν τοῦ ὁρόμου ἐορταζομένην Παραμονὴν τοῦ νέου ἔτους.

Ἐν γένει τὸ προτέρημα τοῦ ζωγράφου τούτου συνίσταται εἰς τὸ εὐρυθμον τῆς ἰχνογραφίσεως καὶ τὴν ἐνδιαφέρουσαν ἐκλογὴν τῶν ἐγχωρίων ἀναγραφῶν. Ἀρέσκει δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ ὁ Ἀσπασμὸς διὰ τὴν πολλὴν ἀφέλειαν.

Ὁ νέος κ. Ἰάκωβος Ρίζος, μαθητὴς τοῦ κ. Cabanel καθηγητοῦ τῆς ἐνταῦθα σχολῆς τῶν ὡραίων τεχνῶν, ἐπιμελεῖται τῶν ἀπεικονίσεων, καὶ διαπρέπουσιν ἐν τῇ καλλιτεχνικῇ αἰθούσῃ δύο αὐτοῦ ὁλόσωμοι εἰκόνες, ἡ μὲν παριστάνουσα Σπουδὴν γυναικὸς γυνανῆς, ἡ δὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς αὐταδέλφης αὐτοῦ κυρίας Παπαρρηγοπούλου. Ἡ εἰκὼν αὕτη οἶονεὶ ζῶσά ἐστι καὶ πεπνυμένη, ἀλλ' οὐχ ἥττον προσόμοιος καὶ ἀφελεστάτη.

Οἱ κ. κ. Ξυδιᾶς καὶ Πανταζῆς συμπληροῦσι διὰ τινος ποικίλης συλλογῆς τὸ τρίτον μέρος τῆς αἰθούσης. Ἐκτὸς τοῦ Ἀναξιοπαθοῦντος μουσεῖο τοῦ νέου ζωγράφου κ. Πανταζῆ οὐδεμίᾳ ἄλλῃ εἰκὼν ἐπισπᾷ τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἄλλως τε τὰ ἔργα ταῦτα ἀδικοῦνται δόχμιον ἐκφωτιζόμενα.

Ἀναφέρωμεν τέλος τὸ ἔργον τοῦ ἐσχάτως ἀποθανόντος νέου τεχνίτου κ. Ἀλταμούρα, οὗτινος ἡ ἰκανότης μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ μεγαλείου τῆς εἰκόνος αὐτοῦ παριστώσης Ναυμαχίαν τοῦ Μικρούλη κατὰ δύο ὀθωμανικῶν φρεγατῶν ἐν τῷ κόλπῳ τῶν Πατρῶν.

Βεβαίως εἰς τὴν τέχνην τοῦ χρωστῆρος ἀνάγονται καὶ αἱ λευκογραφεῖς σκιαγραφίαι, ὡς καὶ αἱ διὰ ὑδρομιγῶν χρωμάτων ζωγραφηθεῖσαι. Τὸ ὡραῖον φύλλον πλεονεκτεῖ ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ, διότι ἐκ τῶν τεσσάρων τοιούτων ἐκθετῶν οἱ τρεῖς εἰσιν ἡ κυρία Παπασίμου καὶ αἱ δεσποινίδες Ὀλυμπίου καὶ Ζωγράφου. Ἡ τελευταία, θυγάτηρ τοῦ ποτε πρέσβους τῆς Ἑλλάδος ἐν Κ)πόλει καὶ Πατροπόλει, ἐνόη καὶ

ἐτελεύτησεν, ἀπέστειλε δύο χαριέστατα ὑδροχραιογραφῇ ριπίδια, αἱ δὲ ἕτεραι δύο μικρομερεῖς τινὰς ἐξεκονίσεις· ἰδίᾳ δὲ θαυμάζομεν τὰς σινωστραχίνας γραφὰς τῆς κυρίας Παπασίμου, εἰκονιζούσας χαριέντως τὸν βασιλέα Γεώργιον καὶ τὴν βασίλισσαν Ὀλγαν.

Νῦν δὲ φθάνομεν καὶ εἰς τὴν γλυπτικὴν, ἥτις σχετικῶς σπουδαιοτέραν παρέχει βαρύτητα ἐν τῷ ἑλληνικῷ τμήματι. Περιεργίας δὲ χάριν ἐραυζόμεθα τὴν ἀκόλουθον περικοπὴν ἐκ τῶν λαμπρῶν σελίδων τοῦ προμνημονευθέντος συγγράμματος τοῦ κ. μαρκησίου de Queux de St Hilaire, ἐπειδὴ χρησιμεύει ἡμῖν ὡς προσφευστάτη παρεμβολὴ μεταξὺ τῆς νεωτέρας καὶ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς.

«Ἐὰν ἀμυδρῶς πῶς, λέγει, γνωρίζομεν τὴν ἀρχαίαν ζωγραφικὴν καὶ ἴσμεν περὶ τῶν ἔργων τοῦ Πολυγνώστου, τοῦ Ἀπελλοῦ τοῦ Ζεῦξιδος καὶ τῶν μεγάλων τῆς ἀρχαιότητος τεχνιτῶν, ἐὰν μόνον ἐκ παραδόσεως γινώσκομεν ὅτι ὁ Πάναινος διεκόσμησεν τὴν Ποικίλην Στοᾶν διὰ μεγαλογραφίδων, αἵτινες ὑπέμνησαν τοὺς Ἀθηναίους τοὺς ἐνδόξους θριάμβους τῶν προγόνων αὐτῶν, ὅτι ὁ Παλύνωτος καὶ ὁ Μίκων, οἱ ἐκεῖνον συνεργασθέντες περὶ τὰ ἔργα ταῦτα, ἐκάλυψαν εἰκόσι τοὺς ἐνδον τοίχους τοῦ ναοῦ τοῦ Θησέως, ὅτι ὁ Ἀπολλόδορος, ὁ τῶν Rembrandt οὗτος πρόδρομος, ἔγνω τὴν δύναμιν τῆς ἀντιθέσεως τοῦ φωτὸς καὶ τῆς σκιᾶς, ὅτι ὁ Ζεῦξις ἐξεκόνιζε τὴν γυναικίαν καλλονὴν, ἀποβλέπων μᾶλλον πρὸς τὸ σχῆμα ἢ τὴν ἐκφράσιν, ὅτι τέλος ὁ Παρράσιος ἔγραφεν εἰκόνα τινὰ γυναικὸς, λαμβανομένην ἀντὶ κανόνος παρὰ τῶν ὁμοτέχνων, ὡς τοῦ Φειδίου Ζεὺς καὶ Δορυφόρος τοῦ Πολυκλήτου ἐξελαμβάνοντο ὡς τοιοῦτοι παρὰ τῶν γλυπτῶν, ἀλλ' ὅμως τὰ τῆς γλυπτικῆς ἔχουσιν ἄλλως.

«Ἡ γλυπτικὴ ὡς καὶ ἀρχιτεκτονικὴ ἐγένοντο ἔθνη καὶ, οὕτως εἰπεῖν, τέχναι τῆς Ἑλλάδος, ἔχομεν δὲ ἐκ τῶν ἐρειπίων τῶν οἰκοδομημάτων καὶ τῶν παλαιῶν ἀνατυπώσεων τῶν ἀρχαίων ἀγάλματων πλεῖστα ὑποδείγματα ἐν τοῖς ἡμετέροις μουσεῖοις, δεικνύοντα ἡμῖν ἐφ' ὅσον ὕψους ἀφίκοντο ἀμφοτέραι αἱ τέχναι αὗται, καὶ ὧν τὰ μνημεῖα πρόκεινται ἀντὶ προτύπων σήμερον ἐν ἀπάσαις ταῖς τῶν ὡραίων τεχνῶν σχολαῖς. Ὁ αἰὼν τοῦ Περικλέους εἶδεν ἀνθοῦντα τὸν θεσπέσιον τῶν τεχνιτῶν ταύτων θίασον, ὅστις ἀνεδείξε τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν τὸ ἄστυ τῶν τεχνῶν. Ὁ Φειδίας (498—434 π. Χ.), οὗτινος ἡ τῆς χειρὸς τεράστιος δεξιότης ἐξεῦρε, δημιουργοῦσα τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν, τὴν ἄκραν καλλονὴν καὶ

τὴν ὑπερτάτην μεγαλοπρέπεσιν τοιαύτας, οἷας τὸ δημοτικὸν πνεῦμα τῇ θεότητι ἀπέδιδε, διηύθυνε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν γλυπτικῶν ἔργων. Τίς ἄγνοεῖ τὸ κολλοσσαῖον ἄγαλμα τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἀπειράκις μεταπλασθὲν, ὡς καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ὅπερ φιλόκαλός τις ἐκ τῶν πλουσίων, ὁ δούξ de Luynes, ἀνίδρυσε, κατὰ τὰ διασωζόμενα μνημεῖα, τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἀγαλματοποιοῦ κ. Simart; Τὸ Βρετανικὸν μουσεῖον κατέχει μέρος τῶν ἀγαμάτων, ἀτινα ἐκόσμησάν ποτε τὸν ζωοφόρον καὶ τὸ ἀετώμα τοῦ Παρθενῶνος. Ἡ γλυπτικὴ ἄρα ἐθνικὴ ὄντως ἐστὶ τέχνη παρὰ τοῖς Ἕλλησι, διὸ καὶ ἀναμιμνήσκοντες τὰ διάσημα τῶν πατέρων αὐτῶν ὀνόματα οὐδόλως ἐπιζητούμεν, ἀπέναντι τοιούτου ἐνδόξου παρελθόντος, ἐκμηδενῶσαι τοὺς ἀπογόνους· τοὐναντίον ἐν τῇ διανοίᾳ ἡμῶν περὶ πολλοῦ ποιούμεθα τὴν προσεχῇ ἀλληλουχίαν νῶν μαθητῶν πρὸς τοὺς ἀφηγητῆρας καὶ τὴν διὰ ἰσχυροτέρου δεσμοῦ συνρφεῖαν αὐτῶν πρὸς τοὺς προπάτορας.

«Οὕτω δὴ ἡ γλυπτικὴ ἀξίως παρίσταται ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ κατὰ Πεδίον τοῦ Ἀρείως Ἐκθέσει».

Ἵνα δὲ οὕτως εὐμενῶς ἐκφράζηται ὁ εὐρωπαϊκὸς τύπος, ἀπόδειξις ὅτι ὁ Ἕλλην οὐκ ἐπὶ σαθαρίᾳ ἐπαίρεται ἐλπίσι καὶ ὅτι ὅσον οὐπω ἀρραβῶνα τὴν τέχνην ἔχων καὶ τοῖς ἔργοις νικῶν λαμπροτάτω περιβάλλεται μέλλοντι ἐν εὐρυτάτῳ ὁρίζοντι.

Ἰδωμεν δὲ τὰ κατὰ μέρος ἐκθέματα τῶν ἡμετέρων γλυπτῶν.

Τὸ κορυφαῖον τῆς γλυπτικῆς ἔργον ἐστὶν ἡ Πηνελόπη τοῦ κ. Λ. Δρόση, ἄγαλμα ἐξαιρετικὸν ἐπὶ μαρμάρου μετὰ πολλῆς τελειότητος. Καὶ ἤδη μὲν ἐθαυμάσαμεν τὸ ἐκ γύψου πρόπλασμα κατὰ τὴν Ἐκθεσιν τοῦ 1867, ἀλλ' ὁ τεχνίτης φαίνεται ὅτι ἐπεξεργάσθη φιλοτίμως τὸ ἔργον, ὅπως ἀναδείξῃ αὐτὸ ἀληθὲς ἀριστούργημα.

Τὸ θέμα τῆς ἀμύμονος Κούρης Ἰκαρίοιο πολλοὺς ἐκάστοτε ἐρείλκυσε καλλιτέχνας, διότι ἐκφράζει ὑψηλὸν αἶσθημα, μέγεθος ἔχον τὴν γυναικείαν ἀφροσύνην. Ὁ κ. Δρόσης προσεπάθησεν ἵνα χαρακτηρίσῃ ἰδανικῶς τὸ ἐχέφρον τῆς Πολυμνήστης, διαρρυθμίσας ἐπὶ θρόνου στάσιν ἐπαναπαυτικὴν τοῦ σώματος μετ' ἀκραίφνου τοῦ προσώπου ἰλαρότητος, πρὸς δὲ, συνδυάσας τὴν φιλόκαλον, σεμνοπρεπῆ ἀναβολὴν καὶ τὴν χαριστάτην διάταξιν τῶν πτυχῶν πρὸς τὸ ἀπαθὲς καὶ καρτερικὸν τῆς Πηνελόπης, ἥτις ἐκόντως ἀγραυλοῦσα βλέπει φεῖ ἐνώπιον αὐτῆς τὸ προσφιλὲς Ἰνδαλμα τοῦ Ὀδυσσεύος, ὅς καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν δυνατὸν εἰσελθεῖν παρ' αὐτῇ καὶ

ἀσπάζεται τὴν μήποτε ἀποκατεργάσαν ἄλοχον, ἥτις δὴ καὶ ἀποκλίνει εὐαφρῶς τὴν κεφαλὴν ὡς ὑπὸ ἐνδονύχου μόνον πόθου ἀναπνέουσα καὶ πρὸς οὐδὲν τιθεμένη τὰς περὶ αὐτὴν ξένας εἰκόνας καὶ εὐθυμίας. Βλέπομεν ὅτι ὁ γλύπτης ἐσπούδασε τὸ ἦθος καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς Πηνελόπης, ζηλώσας κατὰ τοῦτο τὸν ἡθογράφον Πολύγνωστον, νικήσαντα καὶ τὸν Ζεῦξιν, οὗτινος ἡ γραφὴ, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, οὐδὲν εἶχεν ἦθος.

Ἀξία λόγου ἔργα τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου εἰσὶν ἐπίσης ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἄγαλμα κατὰ τὸν ἀρχαῖον ρυθμὸν ὡς καὶ τὸ πρόπλασμα τοῦ ἀετώματος τῆς Σιναίας Ἀκαδημίας, παριστάνοντος τὴν γέννησιν τῆς Ἀθηνᾶς. Ἡ μικρομερὴς ὁμοῦς Μελέτη καὶ ἡ Ἱστορία, ἄγαλμα φυσικοῦ μεγέθους, ἀμφοτέρω ἔργα νεώτερα, ἐλαττοῦσι τὴν ὑπόληψιν τοῦ κ. Δρόση καὶ ἐμφαίνουσι τὴν ἐκπτώσιν τῶν δυνάμεων αὐτοῦ.

Σύγχρονος τῷ ἀνωτέρῳ γλύπτῃ θεωρεῖται ὁ κ. Λ. Κόσσης, πλάσας καὶ οὗτος κατὰ τὸν ἀρχαῖον ρυθμὸν τὸν Ὀμηρον ἐν τῇ ἀποθεώσει αὐτοῦ.

Τὸ ἔργον ἀποπνέει ἐμβριθές τι καὶ ἰδανικόν, ὅπερ ἥμισυ ἀνευρίσκεται ἐν ταῖς κακῶς διασωθείσαις μορφαῖς τοῦ ποιητοῦ. Ἡ νέα ὁμοῦς αὕτη παράστασις τοῦ Ὀμήρου, καθημένου ἐπὶ θρόνου, τὸ σκῆπτρον καὶ τὴν λύραν κρατοῦντος τὴν ἐν Ὀλύμπῳ θέσιν τοῦ αἰδοῦ χαρκτηρίζει, δεχομένου ὡς τεκμήριον τοῦ παγκοσμίου θαυμασμοῦ τὸν παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ καταταθέντα στέφανον ταυνοφύλλου ἐλαίας.

Ὁ τεχνίτης ἐπιδίδει, φαίνεται, μεγάλως καὶ ἐν ταῖς κατὰ φύσιν ἐξεικονίσσει, διὸ καὶ ἔχει πολυάριθμον συλλογὴν εἰκόνων ἀρχαίων, καὶ νεωτέρων προσώπων, ὧν ἀναφέρομεν τὰς τοῦ Ἱπποκράτους, Δημοσθένους καὶ Σωκράτους ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων τὰς προτομὰς τῶν βασιλέων Ὁθωνος, Ἀμαλίας, Γεωργίου, τοῦ φιλελλήνου Βύρωνος, τοῦ Ἀρσάκη καὶ τὰς ἐν μεταλλοσήμεσις προτύπους εἰκόνας τῶν φιλελλήνων Γिरαρδίνου, Φαδιέρου, μαρκησίου Sainte Hilaire Βλαγκάρου, καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων τῶν κ. κ. Κομμουνδούρου, Φ. Ρὺκ Ραγκαβῆ καὶ ἄλλων.

Ὁ κ. Βροῦτος, Ἀθηναῖος, νεώτερος τὴν ἡλικίαν τῶν δύο προμνημονευθέντων ὁμοτέχνων, διατελεῖ οὐχ ἥττον εἰς τῶν πρωτευνόντων γλυπτῶν τῆς ἑλληνικῆς καλλιτεχνικῆς αἰθούσης διὰ τε τὴν ποιικίαν καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ἔστι δὲ τούτων τὸ σπουδαιότερον τὸ Πνεῦμα τοῦ Κοπερνίκου, θέμα δαιμόνιον καὶ δυσπρόσιτον τῇ γλυπτικῇ, ἀλλ' οὗτινος τὰς δυσχερείας ἐξωμάλυνεν ἡ τολμηρὰ

τοῦ τεχνίτου ἰδιοφυΐα, εὐροῦσα τὴν ἰσορροπίαν καὶ τὸ εὐχαρι στάσεως σχεδὸν αἰθερίου. Τὸ ὑπὸ τὴν μορφὴν νεανίου πνεῦμα τοῦ ἐνδοξοῦ ἀπτρονόμου κατέρχεται οὐρανόθεν ὅπως ἀγγεῖλῃ ἐπαληθεύουσαν τὴν δοξαν τοῦ Πυθαγόρα, διὸ καὶ πρὸς ἀποδείξιν ὥθει τῇ δεξιᾷ τὴν σφαῖραν, ἐνῶ δεικνύει τῷ δακτύλῳ τὸν γεννήτορα τῆς ἡοῦς, ἔλκοντα παρὶ ἐαυτὸν τὴν ἐναρμόνιον τοῦ κόσμου τροχίαν.

Ἡ συλλογὴ τῶν ἐκθεμάτων τοῦ κ. Βρούτου σύγκειται ἐκ δύο ἀγαλμάτων. τῆς Αὐγῆς καὶ τὴν Νυκτός καὶ ἐκ δύο λαμπρῶν προτομῶν, τῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς τοῦ Ἀχιλλέως τῷ βέλει τοῦ Πάριδος πρωθέντος. Τὸ δριμύ καὶ ἐκδιχητικὸν τοῦ θυμολέοντος ἥρωος ἀγωνίαν ἐμποιεῖ τῷ ἀπατηλῷ Πριαμίδῃ καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ! Προσθετέον δὲ ἑτέραν τινὰ προτομὴν τοῦ Κανάρη καὶ τέλος σχεδίασμά τι ἀετώματος παριστάνοντος τὰ Ὀλύμπια.

Ὁ κ. Δ. Φιλιπότης. Τήνιος, παρίσταται νεώτατος γλύπτης, ἐπιμελούμενος δεξιῶς τοῦ νέου ρυθμοῦ τῆς νεοίτατικῆς σχολῆς. Ἐπαινοῦμεν εἰλικρινῶς τὰ δύο αὐτοῦ συμπλέγματα, τὸν Θεριστὴν καὶ τὸν Ἀλιέα.

Συμπολίτης καὶ ὁμηλικὺς τῷ ἀνωτέρῳ, ὁ κ. Χαλέτας, ἐπιδιώκει, φαίνεται, τὴν αὐτὴν σπουδὴν. Τὸ ζωηρὸν αὐτοῦ σύμπλεγμα ὁ Σάτυρος καὶ ὁ Ἑρμῆς ἐμφαίνει ἱκανὴν δεξιότητα καὶ ἐπίνοιαν ὅπως προῖδῃ τις τὸ διανοιγόμενον τῷ τεχνίτῃ εὐρὺ καὶ ἐνδοξὸν στάδιον.

Νῦν δὲ ἀποβλέποντες εἰς τὴν γενικὴν ἀξίαν τῶν πρωτοτύπων τούτων ἔργων τῶν ὁμογενῶν τεχνιτῶν ἐπευφημοῦμεν, μετ' ἐγκαρδίου χαρᾶς, εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς πατρίδος τέχνης ἐπὶ τοῦ ἀρχαιοσέμου τῆς πατρίδος ἐδάφους, προσεπιδιώκουσαν δὲ ἀμφοτέρως τὰς τοῦ ὄντως καλοῦ ἀποθεωρήσεις τὸν ἀρχαιότυπον καὶ τὸν ρωμαένιον λεγόμενον ρυθμόν.

Ἐν Παρισίαις, ὀκτώβριος τοῦ 1878.

Α. Β.

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΑΦΓΑΝΩΝ.

Δὲν εἶναι ἴσως ἄσκοπον νὰ διαλάβωμέν τινα περὶ τῆς τῶν Ἀφγανῶν καταγωγῆς, ἀφοῦ ὁ λαὸς οὗτος ἔρχεται νῦν εἰς τὴν ἡμερησίαν πολιτικὴν διάταξιν, ἕνεκα τῆς πρὸς τοὺς Ἀγγλοὺς διαφορᾶς αὐτῶν. Ἐν δύο ἀγγλικοῖς συγγράμμασι, κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἐκδοθεῖσιν, ὑπάρχουσι πολλὰ καὶ ἐνδιαφέρουσαι λεπτομέρειαι περὶ τῆς τῶν Ἀφγανῶν χώρας. Ἡ κυρίως

λεγομένη Ἀφγανικὴ φυλὴ ἐβραϊκὴν διεκδικεῖ καταγωγὴν, ἐκ δὲ τῶν πολλῶν ἐγγράφων παραδόσεων προκύπτει συμφωνία περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σαούλ ὡς ἀρετηρίας αὐτῶν. Ὁ ἰσχυρὸς οὗτος μονάρχης λέγεται ἀποκτήσας δύο κατόπιν υἱοὺς ταυτοχρόνως τεχθέντας ἐκ δύο διαφόρων γυναικῶν, ἀμφοτέρων ἀνηκουστῶν εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Λευί. Οἱ δύο οὗτοι πρίγκηπες ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Δαυὶδ, διαδόχου τοῦ Σαούλ, ἐγένοντο σὺν τῷ χρόνῳ ὁ μὲν πρωθυπουργός, ὁ δὲ στρατηλάτης. Ὁ πρῶτος ἀπέκτησεν υἱὸν Ἀσάφ ἢ Ἰωσήφ τοῦνομα, ὁ δὲ δεύτερος ἕτερον Ἀφγάναν, οἵτινες ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σολομῶντος ἐκληρονόμησαν πατρικὰς θέσεις. Ὁ Ἀφγάνας προήδρευεν ὑπὸ τὴν ἐξέλεξιν τοῦ Σολομῶντος. Κατὰ τὴν κατὰκτησιν τοῦ Ναβουχοδονόσορος ἡ φυλὴ τοῦ Ἀφγάνου διετέλεσε πιστοτάτη εἰς τὸν πατέρων αὐτῆς τὴν θρησκείαν, καὶ μετὰ μακροὺς διωγμοὺς καὶ πολλὰς σφαγὰς ἐξώσθη ἐπὶ τέλους τῆς Παλαιστίνης κατὰ διαταγὴν τοῦ εἰδωλολάτρου κατακτητοῦ. Τότε τὰ λείψανα τῆς φυλῆς ταύτης κατέφυγον εἰς Κοχιστὰν ὃ Γόρ καὶ Κόχ ὃ Φαρόζα, ἐνθα παρὰ τῶν γειτόνων αὐτῶν ἀπεκλήθησαν ὅτε μὲν Ἀογανοὶ Ἀφγανοί, ὅτε δὲ Μπανὶ Ἰσραήλ. Ἐπέκεινα τῶν πεντεκαίδεκα παρῆλθον ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Σουλεῦμάν Σολομῶντος, ὅτε οἱ Ἀφγανοὶ ἤκουσαν τὸ πρῶτον νὰ γίνηται λόγος περὶ νέας θρησκείας, ἥτις ἐπρόκειτο νὰ ἀποβῇ θρησκεία αὐτῶν Ἰσραηλῆτης, ὅστις μετὰ τὴν διασπορὰν τοῦ ἐβραϊκοῦ λαοῦ ἀποκατέστη ἐν Ἀραβίᾳ καὶ ὃν ὁ Μωάμεθ κατέλεξε μεταξὺ τῶν πρώτων ὁπαδῶν αὐτοῦ, ἐχρησίμευσε τὸ ὄργανον τῆς ἀλλαξοθρησκείας αὐτῶν· οὗτος ἀνεκοίνωσεν αὐτοῖς τὴν ἔλευσιν τοῦ τελευταίου τῶν προφητῶν, ἐστάλη δὲ αὐτῷ εἰς Μεδίην πρὸς συνενόησιν πρεσβεία ἐκ τῶν πρεσβυτέρων ἐν ἑαυτοῖς, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ εὐσεβεστέρου καὶ τοῦ σωφωτέρου ἐκ τοῦ ἔθνους αὐτῶν, τοῦ Καίς. Οἱ σοφοὶ οὗτοι ἀπεδέξαντο ἐνθουσιωδῶς τὴν νέαν θρησκείαν καὶ ἀρκούντως μέγαν ἀνέπτυξαν ζῆλον ὅπως κριθῶσιν ἄξιοι τῶν εἰδικῶν ἀμοιβῶν τοῦ προφήτου, ὅστις τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ ἐξεδήλωσεν εἰς τοὺς νεορωτίστους τούτους Ἑβραίους, ἀραβικὰ δοὺς αὐτοῖς ὀνόματα καὶ ὑποσχεθεὶς ὅτι ὁ τίτλος τοῦ μαλὶκ ἢ πρίγκηπος, ὅστις ἐδόθη ποτὲ τῷ Σαρίφ οὐδέποτε θ' ἀπῆρετο· τοῦντεῦθεν ἡ ὑπερηφανία τοῦ ἀρχηγοῦ ἐκάστης τάξεως τῆς ἀφγανικῆς φυλῆς τοῦ φέρειν εἰσέτι καὶ σήμερον τὸν τίτλον τοῦτον. Ὑποστρέψας εἰς τὰ ἴδια ὁ Καίς εἰργάσθη σπουδαίως πρὸς ἀλλαξοθρησκείαν τῶν συμπατριωτῶν αὐτοῦ καὶ προόδους τινὰς εἰς τὸν ἰσλαμισμόν.